

Jenni Reini ja Minna Tevilin

Kohti sukupuolisensitiivisempää kasvatusta

Lasten ajatuksia sukupuolista ja sukupuolirooleista

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi

Sosiaaliala

Opinnäytetyö

7.3.2016

Tekijä(t) Otsikko	Jenni Reini ja Minna Tevilin Kohti sukupuolisensitiivisempää kasvatusta: lasten ajatuksia sukupuolista ja sukupuolirooleista
Sivumäärä Aika	35 sivua + 2 liitettä Kevät 2016
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalia
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaaja(t)	Lehtori Anna-Riitta Mäkitalo Lehtori Salla Nevanen
<p>Laadullisen opinnäytetyömme tavoitteena oli tuoda ilmi päiväkotikäisten lasten ajatuksia ja mielipiteitä sukupuolista ja sukupuolirooleista. Vastausten avulla pyrimme tuomaan kasvat- tajille lisää hyödyllistä tietoa sukupuolisensitiivisen kasvatustoteutuksen toteuttamiseen. Teimme opinnäytetyön yhteistyössä pohjoishelsinkiläisen päiväkodin kanssa.</p> <p>Opinnäytetyömme tärkeinä teemoina toimivat sukupuolisensitiivinen kasvatustapa ja tasa-arvo, jotka ovat lähivuotien olleet pinnalla varhaiskasvatustavan työkentällä. Tutkimusmenetel- mänä käytimme teemahaastattelua. Toteutimme opinnäytetyömme yksilöhaastatteluina kahdelletoista 5- ja 6-vuotiaalle lapselle ja selvitimme heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan kysymyksiin, jotka liittyivät sukupuoliin ja sukupuolirooleihin. Asettelimme kysymykset niin, että ne koskivat päiväkotiympäristöä, jolloin tiedosta olisi mahdollisimman paljon hyötyä päi- väkodin kasvatustajille. Käytimme toiminnallisuutta haastattelujen tukena luodaksemme lasta aktivoivan ja kiinnostavan tilanteen. Haastattelurungon suunnitteluvaiheessa otimme hu- mioin lapsen haastattelun erityispiirteet, kuten kysymysten asettelun ja kielen selkeyden.</p> <p>Rinnastimme haastattelujen vastaukset taustateoriaan. Havaitimme haastatteluissa eroa- vaisuuksia 5- ja 6-vuotiaiden kielen ja sukupuoli-identiteetin kehityksessä. Vertailimme haastattelutuloksia niin tyttöjen ja poikien kuin 5- ja 6-vuotiaiden välillä. Lasten vastauksista oli selvästi havaittavissa, että päiväkodissa pyritään sukupuolisensitiiviseen kasvatukseen ja lapsia kohdellaan tasavertaisesti. Vastauksista huomasi myös, kuinka vahvasti lähiympä- ristö vaikuttaa lapsen mielipiteisiin.</p> <p>Opinnäytetyömme tuloksia ei voida yleistää, vaan ne ovat päteviä vain yhteistyöpäiväko- dissa. Koemme, että tulokset innostavat kasvatustajia jatkamaan sukupuolisensitiivistä kasva- tusotetta. Tämä voi edesauttaa lapsia kohtelemaan toisiaan tasa-arvoisesti.</p>	
Avainsanat	Lapsen haastattelu, sukupuoli, sukupuoliroolit, sukupuolisensitiivinen kasvatustapa, tasa-arvo

Author(s) Title Number of Pages Date	Jenni Reini, Minna Tevilin Towards a Gender-sensitive Education: Children's Thoughts and Opinions of Genders and Gender Roles. 35 pages + 2 appendices Spring 2016
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	
Instructor(s)	Anna-Riitta Mäkitalo, Senior Lecturer Saila Nevanen, Senior Lecturer
<p>The aim of this Bachelor's thesis is to present kindergarten-aged children's thoughts and opinions of genders and gender roles. The results may provide useful information for the kindergarten teachers about promoting gender-sensitive education. We produced this Bachelor's thesis in cooperation with a kindergarten from northern part of Helsinki City.</p> <p>This thesis was a qualitative research. The key themes of this thesis are gender-sensitive education and gender equality, which have been topical issues in early childhood education work field lately. The research method was individual theme interview. Twelve interviews were carried out with 5- and 6- year-old children about their opinions and ideas relating to gender and gender roles. The questions concerned the kindergarten environment so that the data would benefit the educators the most. In the interviews we used functionality to create a child an activating and interesting situation. In the planning phase of the interview frame we took into consideration the specific features of interviewing children, such as the layout of the questions and clarity of the language.</p> <p>The findings of interviews were analysed based on the background theory. There were differences in the language development and gender identity development between five- and six- year-olds. The results of the interviews were compared between boys and girls, and also between five- and six-year-olds. It was clearly noticed from the children's responses that the kindergarten strives to implement gender-sensitive education and children are treated equally. The results also showed how strongly surroundings influence the child's opinions.</p> <p>The results of this thesis cannot be generalized and concluded results are only valid in the kindergarten we cooperated with. We experienced that the results will inspire educators to pursue gender-sensitive education. This may even help children to treat each other equally.</p>	
Keywords	equality, gender, gender roles, gender-sensitive education, interviewing children

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Avainteemat	2
2.1	Sukupuoli	2
2.2	Tasa-arvo	4
2.3	Sukupuoliroolit	5
2.4	Sukupuolisensitiivinen kasvatus	6
3	Opinnäytetyön tausta	7
3.1	Opinnäytetyön tutkimuskysymys ja tavoite	7
3.2	Aiempaa tutkimusta	8
3.3	Haastattelujen kohderyhmä	9
3.3.1	Kielen kehitys	9
3.3.2	Sukupuoli-identiteetin kehitys	10
4	Menetelmälliset ratkaisut	11
4.1	Teemahaastattelu	11
4.1.1	Lapsen haastattelu	12
4.1.2	Toiminnallisuus haastattelun tukena	13
4.2	Aineiston analysointi	14
4.2.1	Litterointi	14
4.2.2	Aineiston koodaus ja luokittelu	15
4.2.3	Opinnäytetyömme aineiston analysointi	15
4.3	Haastattelujen eettisyys	16
5	Opinnäytetyön tutkimustulokset	17
5.1	5-vuotiaiden tyttöjen tulokset	17
5.2	6-vuotiaiden tyttöjen tulokset	20
5.3	5-vuotiaiden poikien tulokset	22
5.4	6-vuotiaiden poikien tulokset	24
6	Johtopäätökset	26
6.1	Vastaukset sukupuolen mukaan	26
6.1.1	5-vuotiaiden tyttöjen ja poikien vastaukset	26

6.1.2	6-vuotiaiden tyttöjen ja poikien vastaukset	27
6.2	Vastaukset iän mukaan	27
6.2.1	5- ja 6-vuotiaiden tyttöjen vastaukset	27
6.2.2	5- ja 6-vuotiaiden poikien vastaukset	28
6.3	Muita johtopäätöksiä	29
7	Pohdinta	29
	Lähteet	33
	Liitteet	
	Liite 1. Lupahakemus vanhemmille	
	Liite 2. Haastattelurunko	

1 Johdanto

Suomessa naisten ja miesten välinen tasa-arvo on tärkeä yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijä ja sen toteutumisesta säädetään myös laissa. Sukupuolten välisen tasa-arvoisen kohtelun tulisi näkyä jo varhaiskasvatuksessa ja tämän myötä sukupuolisensitiivinen kasvatusta on entistä tärkeämpää. Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan taitoa tarkastella sukupuolta biologisuuden lisäksi sosiaalisen ja kulttuurisen määrittelyjen näkökulmasta (Ylitapio-Mäntylä 2012: 26).

Suomessa on ollut viime vuosina esillä sukupuolisensitiivinen kasvatusta päiväkodissa. Esimerkiksi Naisasialiitto Unioni Ry on toteuttanut hankkeen Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamana ”Sukupuolisensitiivisyys varhaiskasvatuksessa - tasa-arvoinen kohtaaminen päiväkodissa (2012-2014)”. Hankkeen päätavoitteena on ollut laajentaa sukupuolisensitiivisen kasvatuksen tunnettavuutta niin periaatteiden tasolla kuin käytännön toimissakin. (Tasa-arvoinen varhaiskasvatusta n.d.)

Sukupuoliroolit ja sukupuolisensitiivisyys on ollut Ruotsissakin esillä jonkin aikaa, ja se onkin viety käytäntöön konkreettisesti. Heinäkuussa 2014 Helsingin Sanomissa julkaistun artikkelin mukaan Ruotsissa virallistetaan sukupuolineutraali pronomini -hen käyttöön. Hen-pronominin käyttöä on seurattu ennen sen virallista käyttöönottoa. Sanakirjan päätoimittajan Sven-Göran Malmgrenin mukaan hen-pronomini täyttää hyvin tarkoituksensa silloin, kun henkilön sukupuolta ei haluta kertoa, tai jos henkilö ei tunne itseään naiseksi eikä mieheksi. Hen-pronominia on alettu myös käyttää eräässä ruotsalaisessa päiväkodissa, jossa kasvatustajien ytimessä on, että kaikki ovat samanarvoisia. (Helsingin sanomat 2014.)

Opinnäytetyössämme tavoitteenamme on saada teemahaastattelua käyttäen selville 5-6-vuotiaiden päiväkotilasten ajatuksia sukupuolista ja sukupuolirooleista. Käytämme puolistrukturoitua haastattelua, jossa kysymykset ovat kaikille samat mutta vastauksia ei ole sidottu tiettyihin vastausvaihtoehtoihin ja haastateltavat voivat vastata omin sanoin (Hirsjärvi - Hurme 2000: 47). Tällöin lapset saavat tuoda vapaasti omia ajatuksiaan ja näkemyksiään ilmi. Haluamme tuoda opinnäytetyömme avulla lisää tietoa kasvattajille ja edistää näin sukupuolisensitiivistä kasvatusta.

Aluksi esittelemme opinnäytetyömme kannalta tärkeät käsitteet, jotka ovat sukupuoli, tasa-arvo, sukupuoliroolit ja sukupuolisensitiivinen kasvatus. Tämän jälkeen kerromme tarkemmin tutkimuskysymyksen ja opinnäytetyön tavoitteet, jonka jälkeen siirrymme opinnäytetyössämme käytettäviin menetelmällisiin ratkaisuihin. Nämä sisältävät mm. kohderyhmän, kohderyhmän erityispiirteet sekä käyttämämme teemahaastattelun. Lopuksi kerromme opinnäytetyömme tutkimustulokset ja pohdinnan.

2 Avainteemat

2.1 Sukupuoli

Sukupuoleen sisältyy neljä eri tasoa: biologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja psyykkinen sukupuoli. Biologisella sukupuolella viitataan geneettisiin, anatomisiin ja hormonaalisiin tekijöihin, joiden perusteella suurimman osan ihmisistä voidaan jakaa kahteen luokkaan eli miehiin ja naisiin. Kuitenkaan nykytiedon valossa sukupuolen määrittely biologisella tasolla vain kahteen luokkaan ei ole yksiselitteistä, sillä niin kromosomien kuin ulkoisten sukupuolielinten tunnusmerkeissä esiintyy vaihtelua ja moninaisuutta. (Tasa-arvoinen varhaiskasvatus n.d.)

Biologinen määrittely jakaa sukupuolta vastakkaisiin määritelmiin ja tuottaa stereotyyppisiä oletuksia naisen ja miehen toiminnasta, käyttäytymisestä tai luonteenpiirteistä. 1970-luvulle saakka biologinen sukupuolen määrittely on ollut vallitsevassa asemassa, jolloin alettiin myös puhua sosiaalisen sukupuolen käsitteestä biologisen sukupuolen lisäksi. Sukupuoli ei eroa ainoastaan biologisesti, vaan sen voi ymmärtää myös laajasti sosiaalisina, kulttuurisina ja psykologisina eroina. Biologinen sukupuolimäärittely ei saa johtaa puheessa yleistykseen, vaan yksilölliset erot tulee huomioida, kun lapsen kasvua ohjataan. Kun pohditaan kasvatuksen käytäntöjä, pelkkä biologisen sukupuolen määrittely ei riitä. Kasvattajat kuitenkin usein nojaavat edelleen kasvatuksessa biologiseen ajattelumalliin, vaikka rinnalle on tullut sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma. (Ylitapio-Mäntylä 2012: 20-21.)

Vaikka biologisuus on sukupuolen kehittymiseen vaikuttava tekijä, se ei yksistään riitä tyttöjen ja poikien kasvatuksen lähtökohdaksi, eikä määrittelyksi ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Tasa-arvoisessa kasvatuksessa tärkeä lähtökohta on, että biologisesti määritelty sukupuoli ylitetään. Niin biologinen kuin sosiaalinen sukupuolen määrittely ovat aina sidoksissa yhteiskunnassamme vallitsevaan kulttuuriin ja politiikkaan. (Ylitapio-Mäntylä 2012: 21.) Jos sukupuoli jaetaan biologisen määrittelyn mukaan kahteen eri ryhmään - naisiksi ja miehiksi - ei osa ihmisistä koe kuuluvansa kumpaankaan (Huuska 2014: 5).

Sosiaalisella sukupuolella viitataan sukupuolen kokemuksellisiin, persoonallisiin, sosiaalisiin, kulttuurisiin ja juridisiin ominaisuuksiin. Se on vahvasti myös kokemus ja tunne omasta sukupuolesta. Jokainen kokee oman sukupuolensa ja naiseutensa tai miehisyytensä itselleen ominaisella tavalla. Sosiaalinen sukupuoli muodostuu myös käyttäytymiseen liittyvistä ominaisuuksista, kuten roolista, pukeutumisesta, puhetavasta, eleistä, ilmeistä ja tyylistä. Nämä asiat vaihtelevat kulttuureittain. Sosiaalinen sukupuoli on yksilöllinen, valittu, rakennettu ja muuttuva. Se kuvaa tapaa, jolla teemme sukupuolemme sellaiseksi kuin sen näyttäytyy itselle ja toiselle. Biologisesta sukupuolesta riippumatta voimme omaksua monenlaisia sukupuolen rooleja. (Vilkka 2010: 18-19.)

Kulttuurisella sukupuolella tarkoitetaan sukupuoleen liitettyjä mielikuvia, sisältäen ennakoluulot, odotukset, käsitykset ja ilmenemismuodot, symbolit ja merkit. Kulttuuriseen sukupuoleen liittyvät siis myös sukupuoliroolit. Psyykinen sukupuoli on subjektiivinen tietoisuus sukupuolesta, tietoisuus omasta sukupuolesta ja siitä, mitä se merkitsee itselleen, sekä sukupuoli-identiteetti eli käsitys tai tunne omasta sukupuolesta. Tämä tietoisuus jatkuu läpi elämän mm. siksi, koska yhteiskunnassa ja kulttuurissa on ikään sidottuja erilaisia odotuksia ja käsityksiä, ja koska biologiset prosessit muuttuvat. (Reisby 1998: 17.)

Vaikka rajat ja odotukset tyttöjen ja poikien, miesten ja naisten suhteen vaihtelevat ja muuttuvat, tosiasiaa sekä lapset että aikuiset erottelevat ihmisiä sukupuolen avulla. Sukupuolen ymmärtäminen sosiaalisena ja kulttuurisena konstruktiona tarkoittaa muutosten ja eroavaisuuksien näkemistä sekä velvoitusta analysoida kriittisesti sukupuoleen perustuvia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia eroja ja erioikeuksia. (Reisby 1998: 18.)

2.2 Tasa-arvo

Suomen lainsäädännössä sivutaan monessa eri kohtaa tasa-arvoa. Tasa-arvo on käsitteenä opinnäytetyössämme tärkeä, koska se on pohjana sukupuolisensitiivisessä Kasvatuksessa. Tutkimme, mitä ajatuksia lapsilla herää sukupuolista ja niihin liittyvistä sukupuolirooleista ja yritämme tätä kautta selvittää, huomaavatko lapset eriarvoisuutta sukupuolten kesken ja jos huomaavat, niin millaista.

Tasa-arvo on yksi keskeisimmistä perusarvoista suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomessa käsitteellä tasa-arvo viitataan tavallisimmin sukupuolten väliseen tasa-arvoon. (Tasa-arvoinen varhaiskasvatus n.d.) Sukupuolten välinen tasa-arvo tarkoittaa sitä, että sekä naisilla että miehillä on tasa-arvoiset mahdollisuudet toteuttaa itseään ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Tasa-arvon saavuttaminen edellyttää arjessa tapahtuvaa toimintaa, hallinnollisia tekoja ja poliittista päätöksentekoa. (Kujala - Syrjänen 2010: 28.)

Suomen perustuslaissa on määritelty laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Lain tarkoituksena on estää sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1986 §1.) Yhdenvertaisuuslain §8 kielletään syrjintä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Yhdenvertaisuuslaki 135/2014 §8.)

Myös varhaiskasvatuslain §2 todetaan, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973 §2a.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joissa kerrotaan varhaiskasvatuksen arvopohjasta. Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Keskeisin lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen arvoista on lapsen ihmisarvo, johon

liittyneenä sopimus kattaa neljä yleisperiaatetta. Nämä yleisperiaatteet ovat syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen ja lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 1, 12.)

Sosiaali- ja terveysministeriön 2010 julkaisemassa Valtioneuvoston selonteko -julkaisuun on kirjattu, että miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta nostetaan esille varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen merkitys tasa-arvon edistämisessä. Selonteon mukaan varhaiskasvatuksessa tulee kehittää toiminta- ja opetussuunnitelmia sekä työmenetelmiä niin, että poikia ja tyttöjä koskeva stereotyyppinen ajattelu voisi vähentyä. Juuri päivähoitossa on kansalaisuudeltaan, sukupuoleltaan ja kieleltään erilaisia lapsia, ja on erityisen tärkeää, että lapsia kuullaan sekä heidän monenlaisia mielipiteitä arvostetaan. Lapset ovat usein aikuisia avarakatseisempia havainnoidessaan ympäröivää maailmaa ja miettiessään erilaisia asioita tai toimintatapoja. Esimerkiksi lapsi ei välttämättä ihmettele laisinkaan, jos kuusivuotias poika tuo nukan päiväkotiin. Tasa-arvon ja sukupuolittuneiden tapojen ja toiminnan huomioiminen ja siihen vaikuttaminen on tasa-arvokasvatusta. Tasa-arvokasvatus tarkoittaa sitä, että itse arjessa ilmeneviä tuttuja asioita ja käytäntöjä katsotaan uusin silmin näkökulmaa vaihtaen. (Ylitapio-Mäntylä 2012: 26-27.)

2.3 Sukupuoliroolit

Sukupuoliroolit käsittävät ymmärryksen siitä, minkälainen käyttäytyminen yleensä liitetään mieheen ja minkälainen naiseen. Ne ovat ympäristöstä opittuja ja ne saattavat vaihdella tilanteesta toiseen. Sukupuoliroolit muuttuvat iän myötä sekä ympäristön odotusten ja paineiden vaikutuksesta. Ne hahmottuvat vähitellen vanhempien, ystävien, television, lehtien, kirjallisuuden ja monien muiden ympäristötekijöiden muokkaamina. Sukupuolirooliin sisältyvät käsitykset siitä, mitä omassa yhteisössä yleisesti pidetään sopivana tytön ja pojan käyttäytymisenä. (Hopearuoho-Saajala - Keskinen 1994: 17-18.)

Sukupuoliroolistereotyypioilla tarkoitetaan sellaisia käsityksiä maskuliinisen ja feminiinisen käyttäytymisen piirteistä, joille on ominaista jäykkyys, ehdottomuus ja voimakas kaavamaisuus, esimerkiksi ”tyttöjen kuuluu aina leikkiä nukeilla” (Hopearuoho-Saajala - Keskinen 1994: 18). Stereotypiat muodostuvat ilmiöiden tyypillisimmistä piirteistä, ja jokainen pyrkii tunnistamaan niitä vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Omaa sukupuolta ja seksuaalisuutta jäsennetään aina suhteessa johonkin tyyppitykseen. Esimerkiksi

länsimaissa tyypejä ovat kaksijakoinen sukupuolijärjestelmä ja sen määritelmä miehestä ja naisesta. (Vilkka 2010: 111.)

Jokaisesta ihmisestä löytyy sekä feminiinisiä että maskuliinisia piirteitä. Jostain syystä kuitenkin joissakin yhteisöissä on käsitykset siitä, mikä on miehelle, mikä taas naiselle sopivaa (Hopearuoho-Saajala - Keskinen 1994: 18). Stereotyyppisten luokkien avulla määrittelemme molemmille sukupuolille ”sopivat” ilmeet, eleet, puhutavat, kehonkielen ja sukupuolen halut ja tarpeet (Vilkka 2010: 111). Sukupuoliroolikäsitykset ohjaavat lasten kasvatusta, (Hopearuoho-Saajala - Keskinen 1994: 18) ja jo varhaisessa iässä opitut sukupuolistereotyyppiset ajattelumallit voivat vaikuttaa lapsen harrastusten valintoihin sekä myöhemmin myös valintoihin koulutuksessa ja työelämässä (Ylitapio-Mäntylä 2012: 23).

2.4 Sukupuolisensitiivinen kasvatusta

Lapsen biologinen sukupuoli ohjaa heti syntymästä lähtien millaiseksi lasta kasvatetaan. Biologinen sukupuoli ohjaa myös paljon millaisia kuvia ulkomaailma hänelle tarjoaa omasta sukupuolesta. On hyvin yleistä, että esimerkiksi tyttövauvat saatetaan pukea hempeisiin sävyihin ja poikavauvat tummempisiin sävyihin. (Paumo 2014.)

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan sitä, että otetaan huomioon sukupuolinäkökulma kaikessa toiminnassa. Se on herkkyyttä tunnistaa omassa toiminnassaan tiedostamattomia asioita, jotka vaikuttavat siihen, kuinka suhtautuu miehiin ja naisiin. Sukupuolisensitiivisyys on taito tunnistaa miesten ja naisten tarpeiden ja viestintätapojen erilaisuus, taito havainnoida sukupuoli-identiteetin rakentumista sekä taito havaita epätasa-arvoista kohtelua tai rakenteita. (Kujala - Syrjäläinen 2010: 31.)

Suomessa varhaiskasvatuksen tasa-arvoisuutta edistävissä hankkeissa on huomattu, että sukupuoleen liitetyt oletukset saattavat ohjata päiväkodissa henkilökunnan toimintaa. Tämä huomattiin ryhmätilanteissa, joissa esimerkiksi pojat saavat enemmän huomiota ja apua kuin tytöt. Tytöille taas uskotaan useimmin pienet avustustehtävät päiväkodin arjessa. (Paumo 2014.)

Sillä, kuinka monipuolisia leikkivälineitä ja virikkeitä lapselle on tarjolla toimintaympäristössään ja miten aikuiset tiedostavat puheessaan sukupuoleen perustuvat yleistykset on merkitystä sille, kuinka lapsi kokee omat valinnanmahdollisuudet ja itseilmaisun rajat.

Sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa lapselle valitaan leikkiväline sen mukaan, mitä taitoja ne lapsen käytössä kehittävät, eikä lapsen sukupuolen mukaan. Lapsen on tärkeää saada kokemusta monipuolisesti niin hoivaleikeistä kuin vauhdikkaista, fyysisistä leikeistä. (Paumo 2014.) Poikien ja tyttöjen olisi hyvä saada kokemusta asioista ja toiminnasta, joiden ei välttämättä ajatella olevan juuri heille suunnattuja. Sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa toimintaa ja opetusta tulee kehittää niin, että pohditaan lasten erilaisia vahvuuksia ja heikkouksia sukupuolesta riippumatta. (Ylitapio-Mäntylä 2012: 179, 182.) Päiväkotiympäristössä sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa kasvatuksessa myös sitä, että aikuinen kiinnittää tietoisesti huomiota hiljaisenkin lapsen osallistumiseen ja huomioi mielipiteiden ilmaisujen tavat ja antaa arvoa niille (Paumo 2014).

Sukupuolisensitiivisenä kasvattajana omien puhe- ja toimintatapojen jatkuva tietoinen tarkastelu on erittäin tärkeää, jotta ei tulisi tietämättä rajoitettua lapsen käsitystä siitä, miten hänen on sukupuolensa perusteella mahdollista toimia (Paumo 2014). Kasvattajana toimivan aikuisen tulisi tarjota monenlaisia kokemuksen mahdollisuuksia lapselle ja ottelematta leluja, leikkejä tai tiloja sukupuolen mukaan. Aikuisen herkkyys kuulla lasta avaa lapsen maailmaa ja keskustelemalla avoimesti lapsen kanssa aikuinen saa tuntea lasten kokemuksiin. (Ylitapio-Mäntylä 2012: 179.)

Sukupuolisensitiivisen kasvattajan on ymmärrettävä sukupuoli-identiteetin rakentuminen laajemmin kuin biologisen sukupuolen kautta. Tällöin kasvattaja tiedostaa stereotyyppiset ajatus- ja toimintatavat kulttuurissamme ja ymmärtää sosiaalisen ja vallitsevan sukupuolen merkityksen lapsen kasvun tukemisessa. Sukupuolisensitiivistä kasvatusta toteuttava kasvattaja pohtii kasvatustoiminnassaan sukupuoleen liittyviä erontekoja ja niiden merkityksiä lapsen kannalta. Sukupuolittuneiden käytäntöjen pohtiminen on varhaiskasvatuksen pedagogiikan kehittämistä. (Ylitapio-Mäntylä 2012: 186.)

3 Opinnäytetyön tausta

3.1 Opinnäytetyön tutkimuskysymys ja tavoite

Opinnäytetyömme tutkimuskysymys on: millaisia ajatuksia lapsilla on sukupuolista ja sukupuolirooleista? Tavoitteena on tuoda kasvattajille tietoa, joka auttaa heitä toteuttamaan sukupuolisensitiivistä ja tasa-arvoista kasvatusta. Tavoitteena on myös tuoda lasten ajatukset kuuluviin. Seuraavien kysymysten avulla pyritään poimimaan tietoa, josta olisi mahdollisesti hyötyä kasvattajille. Kysymykset eivät ole suoria haastattelukysymyksiä, vaan ne muokataan lapsille sopiviksi.

1. Mitä tarkoittaa tyttö/poika? Eroavatko ne toisistaan?
2. Millaisia luonteenpiirteitä tytöillä/pojilla on?
3. Mitä poika/tyttö tekee?
4. Mitä poika/tyttö haluaisi tehdä, mutta ei saa?
5. Kokeeko lapsi, että jossain tilanteissa oma/vastakkainen sukupuoli saa päiväkodissa erivapauksia? (esimerkiksi leikkitilanteissa, välineissä ym.)

Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Keskeisimpänä arvona on lapsen ihmisarvo, johon liittyy yleisperiaatteena syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus. Jokainen lapsi tulisi siis huomioida tasa-arvoisena päivähoitoa ohjaavien toiminta- ja opetussuunnitelmiin kirjatun tasa-arvoisuuden perusteella. Kuitenkin käytännössä sukupuolistavia toimintoja ei usein tiedosteta, sillä ne ovat niin pieniä erontekoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 12.)

Yksilöllisyyden huomioiminen ja tasa-arvo käsitteinä ja tavoitteina eivät siis poista sukupuolistavia käytäntöjä. Monet lasten elämään liittyvät asiat ja toiminnot määräytyvät sukupuolen mukaan. Tällöin lasten erot ja moninaisuus eivät näy arjen käytännöissä helposti. (Ylitapio-Mäntylä 2011: 274-275.) Myös poikien ja tyttöjen leikkitilaa rajoitetaan eri tavoin, esimerkiksi pojat ohjataan tilaa vaativiin rajuihin leikkeihin purkamaan energiaansa, jota usein ajatellaan olevan pojilla enemmän kuin tytöillä. Pojille annetaan vapautta liikkua päiväkodin rajojen äärialueilla, ja tyttöjen tilat ovat enemmän aikuisen lähellä. (Ylitapio-Mäntylä 2011: 279.)

3.2 Aiempaa tutkimusta

Vuonna 1997 Silja Kauppinen ja Sari Romunen (1997) selvittivät lasten käsityksiä sukupuolten rooleista pro gradu -tutkimuksessaan. He tutkivat, mitä lapset ajattelevat pojista

ja tytöistä sekä miehistä ja naisista. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat 8-12 -vuotiaat lapset ja se toteutettiin kyselylomakkeella. Tulosten mukaan lasten mielestä oli olemassa ammatteja, jotka sopivat vain miehille ja ammatteja, jotka sopivat vain naisille. Tutkimuksessa tutkittiin myös, kuuluuko tietty ominaisuus paremmin pojalle, tytölle vai yhtä hyvin kummallekin sukupuolelle. Lasten mielestä poikaa kuvasi aktiivisuus ja tyttöjä huolehtiminen ja velvollisuusluontoinen toiminta. (Kauppinen - Romunen 2007: 254-264.)

Tutkimme opinnäytetyössämme paljon samoja teemoja kuin Kauppinen ja Romunen, mutta kohderyhmänä ovat nuoremmat lapset ja toteutamme tutkimuksen teemahaastatteluna. Koska Kauppinen ja Romunen tutkimus on vuodelta 1997, on mielenkiintoista nähdä, onko vuosien saatossa tapahtunut jonkinlaista muutosta sukupuoliroolien käsityksissä.

3.3 Haastattelujen kohderyhmä

Yhteistyöpäiväkotinamme toimi pohjoishelsinkiläinen päiväkotikoti, joka pyrkii toteuttamaan sukupuolisensitiivistä kasvatusta. Valitsimme kohderyhmäksi päiväkodista 5-6 – vuotiaat lapset, koska he pystyvät kehitystasonsa takia vastaamaan teemahaastattelumme kysymyksiin ja tuomaan esille omia mielipiteitään. Viisi-kuusivuotiaiden lasten kieli sisältää käsky-, kysymys- ja väitelauseet. He keskittyvät kuuntelemaan puhetta, vastaavat esitettyihin kysymyksiin ja puhuvat vuorotellen. (Ahonen - Lyytinen - Lyytinen - Nurmi - Pulkkinen - Ruoppila 2014: 48.) Lapset valikoitiin vanhempien antamien lupien perusteella. Lisäksi ryhmässä oli 4-vuotiaita, jotka eivät olleet vielä täyttäneet 5 vuotta, joten he karsiutuivat kohderyhmästä.

Kohderyhmässä oli tasapuolisesti tyttöjä ja poikia, jotta molempien sukupuolten käsitykset sukupuolista ja sukupuolirooleista tulivat ilmi. Haastattelimme 12 lasta, joista puolet on 5-vuotiaita (3 kumpaakin sukupuolta) ja puolet 6-vuotiaita (3 kumpaakin sukupuolta). Näin voimme myös verrata, eroavatko eri-ikäisten lasten vastaukset toisistaan.

3.3.1 Kielen kehitys

Kielen kehitys liittyy olennaisesti opinnäytetyöhömmme. Pystymme sillä perustelemaan, minkä takia haastattelemme 5-6-vuotiaita. Neljään ikävuoteen mennessä lapsi omaksuu sanallisen käyttökielen ja viisivuotiaat osaavat jo äidinkielen keskeiset taivutusmuodot.

Tähän mennessä lapsi hallitsee kielen riittävän hyvin tullakseen toimeen ympäristönsä kanssa. Kuitenkaan lasten ja aikuisten puheessa esiintyvät ilmaukset eivät takaa samanaista kielellistä pätevyyttä. (Parre 1994: 208.)

Viisivuotias osaa tuhansia sanoja ja hän pystyy käyttämään kieltä joustavasti tilanteen vaatimalla tavalla. Lapsi osaa kommunikoida erilaisten ihmisten kanssa ja kertoa ajatuksistaan myös sellaisille aikuisille, jotka ovat vieraita ja jotka eivät ole tottuneet kommunikimaan lasten kanssa. Hänen kykynsä kertoa tarinoita omista kokemuksistaan kehittyy nopeasti. (Ritmala - Ojanen - Sivén - Vihunen - Vilén 2009: 137.) Viisivuotiaat osaavat käyttää adjektiivien vertailumuotoja. Kertoessaan käynnissä olevista, menneistä tai tulevista tapahtumista lapsi osaa käyttää aktiivi- ja passiivilauseita sekä pää- ja sivulauseita. He osaavat myös taivuttaa verbejä subjektin luvun mukaan eri persoonissa. (Ahonen ym. 2014: 46.)

Lapset alkavat kertoa tarinoita oma-aloitteisesti 2-3-vuotiaina. Viisivuotiaan kerronnan taidot ovat kehittyneet hyviksi, ja he pystyvät kertomaan rakenteeltaan johdonmukaisesti etenevän lyhyen tarinan niin, että tapahtumien kulku etenee ajallisesti oikein. Kuusivuotias taas osaa jo toistaa tärkeät yksityiskohdat kuten kuka teki, mitä teki, missä järjestyksessä tapahtumat etenivät ja miten tarina päättyi. (Ahonen ym. 2014: 54.)

3.3.2 Sukupuoli-identiteetin kehitys

Jotta voisimme keskustella 5-6 -vuotiaiden lasten kanssa heidän ajatuksistaan sukupuolistä ja sukupuolirooleista, meidän tulee tietää, kuinka sen ikäisten lasten sukupuoli-identiteetti on kehittynyt. Kohlbergin (1966) mukaan lapsen ymmärrys sukupuolesta etenee kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe on sukupuoli-identiteetti, jonka lapsi yleensä saavuttaa kahden vuoden iässä. Tässä vaiheessa lapsi osaa osoittaa oman sukupuolensa. Toinen vaihe on sukupuolen jatkuvuuden vaihe, se yleensä saavutetaan neljännen ikävuoteen mennessä. Tässä vaiheessa lapsi ymmärtää, että sukupuoli pysyy samana eri aikoina, mutta lapsi luulee, että sukupuoli riippuu ulkopuolisista tekijöistä, kuten hiuksista tai vaatetuksesta. Esimerkiksi poika saattaa luulla olevansa tyttö, jos hän pukee mekon päälle. Vasta kolmannessa sukupuolipysyvyyden vaiheessa lapsi alkaa ymmärtämään, että sukupuoli on itsenäinen riippumatta ulkopuolisista ominaisuuksista. Tämän vaiheen lapsi saavuttaa viimeistään seitsemän vuoden iässä. (Sammons n.d.)

Lapsi alkaa muodostaa käsitystä omasta sukupuolestaan ja seksuaalisuudestaan sen avulla, mitä välineitä ympäristö hänelle siihen antaa (Vilkka 2010: 111). Kaksivuotiaana lapsi ymmärtää, että tytöt ja pojat ovat erilaisia ja että aikuisia on myös kahta eri sukupuolta. 3-4 -vuotiaana lapsi tietää jo täsmälleen kumpaa sukupuolta hän on. (Cacciatore - Korteniemi-Poikela 2000: 10-11.) Kuitenkin joskus vauva voi syntyä intersukupuoliseksi, eli hänellä voi olla anatomisia eroja verrattuna tyttöihin tai poikiin. Osa näistä lapsista voi tuntea kasvaessaan, että he ovat psyykkisesti moninaisia sukupuolensa suhteen tai kolmatta sukupuolta. (Huuska 2014: 12.)

4-5 -vuotiaana lapsi alkaa irrottautua ja eriytyä. Hän kokee olevansa yksilö, joka on miehen tai naisen kaltainen. Lapsi hakee jatkuvasti vahvistusta aikuiselta, jolloin hän oppii, että erillisuus, aktiivisuus ja aloitteellisuus ovat hyviä asioita. Tässä vaiheessa lapsi etsii lupaa omalle seksuaaliselle ja sukupuoliselle olemassaololleen. (Cacciatore 2007: 153.) Lapset arvostavat aikuisten seuraa, sillä he arvioivat kasvuaan miehiksi ja naisiksi ja tarvitsevat siitä palautetta (Cacciatore 2007: 101).

Monilla lapsilla on jo nuoresta lähtien oma tyyliensä kävellä ja puhua. Myös lapsen lempileikit sekä omat mielenkiinnonkohteet yleensä viittaavat joko mies- tai naissukupuoleen. Toisin sanoen, monista lapsista huomaa että he ovat omaksuneet sukupuolelleen ominaisen roolin jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Lasten kasvaessa ja kehittyessä, heiltä odotetaan erilaista käyttäytymistä sukupuolesta riippuen. Kun on puhuttu lapsen sukupuoli-identiteetin kehittämisestä, on myös nostettu esille teoria sukupuolen oppimisesta. Sukupuolen oppimisella tarkoitetaan, että lapsen sukupuoli-identiteetti kehittyy oppimalla käyttäytymismalleja ympäristöstä ja häntä ympäröivistä ihmisistä. (Beal 1994: 3-7.)

4 Menetelmälliset ratkaisut

4.1 Teemahaastattelu

Opinnäytetyössämme käytämme tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua, joka on suosituin tapa Suomessa kerätä laadullista aineistoa. Teemahaastattelun idea yksinkertaistaen on halu tietää, mitä joku toinen ajattelee jostakin tietystä asiasta. Teemahaas-

tattelu on eräänlaista keskustelua, jossa tutkija pyrkii keskustelun aikana saamaan selville haastateltavan mielipiteitä kyseessä olevasta asiasta. (Eskola - Vastamäki 2015: 27-28.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, joka on lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välimuoto. Teemahaastattelu jo nimenä viittaa siihen, että haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa yksityiskohtaisten kysymysten sijasta. Se mahdollistaa ottamaan huomioon ihmisten omat tulkinnat asioista ja pohtimaan tulkintojen merkitystä vuorovaikutuksessa. Teemahaastattelu ei ole tavallista arkista keskustelua, vaan haastattelun tulee pysyä tutkijan etukäteen laatiman erilaisista teemoista koostuvan rakenteen puitteissa. Valitsemamme haastattelumenetelmä palvelee meitä hyvin tässä tilanteessa, sillä kerättävä aineisto koostuu täysin lapsen omista kokemuksista. Teemahaastattelu sopii hyvin tilanteisiin, joissa halutaan pureutua esimerkiksi ihmisten arvostuksiin ja tunteisiin sekä niiden perusteluihin. Tämän takia keskustelu kohdistetaan tutkijan toimesta etukäteen valittuihin teemoihin, mutta kysymysten muoto ja järjestys ovat haastattelun kulun vietävissä (Hirsjärvi – Hurme 2000: 47-48).

Haastattelutilanne aloitetaan ja lopetetaan erityisillä toimilla, esimerkiksi haastattelun alussa voidaan keskustella jostain neutraalista aiheesta, johon molemmat osapuolet voivat osallistua. Haastattelija luo myös yhteistä tilannetta sillä, että hän kertoo haastateltavalle oman roolinsa ja tehtävänsä kertomalla tutkimuksesta ja sen tavoitteista. Myös haastattelun lopettamisessa haastateltavaa valmistellaan tilanteen loppumiseen, ja sovitetaan mitä tapahtuu jatkossa. (Ruusuvuori - Tiittula 2005: 24-25.)

4.1.1 Lapsen haastattelu

Alle kouluikäisten lasten, eli opinnäytetyössämme 5-6 -vuotiaiden lasten, haastattelemisen on haastava tehtävä ja siitä on julkaistu vain vähän kirjallisuutta. Se on yllättävää, sillä lasten haastattelua käytetään tiedonkeruumenetelmänä mm. sosiaalitieteessä, psykologiassa ja kasvatustieteessä. (Kirmanen 1999:197.) Parin viime vuosikymmenen aikana on noussut kiinnostus lasten kvalitatiiviseen haastatteluun ja se on tarjonnut menetelmän, joka on mahdollistanut lapsen äänen kuulemisen ja näkökulmien esiin tuomisen. Koska lasten haastattelemisen on lisääntynyt, on alettu kiinnittämään huomiota muun muassa eettisiin kysymyksiin, lapsen kehitystasoon, tutkimuslupaun sekä kysymysten muotoilemiseen. (Alasuutari 2005: 145.)

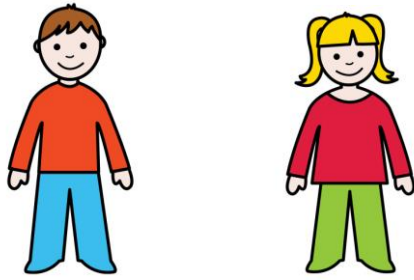
Haastateltaessa lasta, haastattelijan tulee kiinnittää huomiota kielen selkeyteen. Suositeltavaa on, että kysymykset sisältävät 3-5 sanaa ja käytetään sanoja ja käsitteitä jotka lapsi entuudestaan hallitsee. Haastattelijan ei pidä olettaa, että lapsi tuntee käsitteitä. Aikuiselle tutulta tuntuvat sanat täytyy usein selittää lapselle. Haastattelijan tulee myös olla kiinnostunut kaikesta mitä lapsi kertoo, sillä lapsi saattaa kertoa hyvinkin pitkiä vastauksia ja alkaa selostamaan asian vierestä. Vaikka lapsi kertoisi haastattelijan mielestä jotakin ”söpöä” tai ”järkyttävää”, haastattelijan täytyy pitää tilanteessa tutkijan rooli ja tiedostaa, että tapaaminen mahdollisesti jää vain yhteen tai muutamaan kertaan. (Hirsjärvi-Hurme 2000:129,131.)

Lapsi eroaa aikuisesta tutkimuskohteena merkittävästi monella tavalla. Haastattelijan on tiedostettava, että pienen lapsen ajattelu on konkreettista, eli se ei sisällä abstraktin ajattelun tuomaa etäisyyttä. Esimerkiksi lapsen käsitys ajankulusta on hyvin erilainen kuin aikuisen. Erityisen vaikeita kysymyksiä eräiden haastattelukokemusten mukaan olivat sellaiset, jotka käsittelivät menneitä tapahtumia. (Kirmanen 1999: 199.)

Kun haastattelua tarkastellaan vuorovaikutustilanteena, jossa aikuinen ja lapsi tuottavat yhdessä aineiston, ei pidä ajatella, että toisen osapuolen näkökulma olisi oikea ja toisen väärä. Tällaisessa tilanteessa on muistettava, että aikuiset eivät ehkä osaa tarkastella asioita lapsen näkökulmasta ja aikuisen ja lapsen tulkinnat asioista voivat joskus olla hyvin erilaisia. (Kirmanen 199: 199,200.)

4.1.2 Toiminnallisuus haastattelun tukena

Mitä nuorempaa lasta haastatellaan, sitä tärkeämpää on ottaa huomioon lapsen tarve toiminnallisuuteen (Alasuutari 2005: 146). Otimme haastatteluun mukaan kolme kulhoa, jotka kuvasivat tyttöä, poikaa ja molempia sukupuolia. Kulhojen reunaan teippasimme kuvat tytöstä, pojasta ja molemmista. Kuvat ovat neutraaleja, eivätkä ne meidän tai lastentarhanopettajan mielestä johdattele lasten vastauksia, vaan auttavat lapsia hahmotamaan kulhot paremmin. Käytimme seuraavia kuvia haastatteluissa:

Kuvio 1. Poika ja tyttö (Papunet 2015)

Kun selvitimme vastauksia kysymykseen “millaisia luonteenpiirteitä tytöillä/pojilla on?”, asetimme haastateltavan eteen kulhot. Olimme koonneet erilaisia luonteenpiirteitä pussiin, josta lapsi sai nostaa yksitellen yhden luonteenpiirteen. Tämän jälkeen ohjeistimme häntä asettamaan kyseisen luonteenpiirteen siihen kulhoon, mitä sukupuolta luonteenpiirre hänen mielestään enemmän kuvasti. Lisäksi kysyimme, minkä takia tämä luonteenpiirre kuvastaa juuri tätä sukupuolta tai molempia sukupuolia. Kun lapsi oli nostanut kaikki pussissa olevat luonteenpiirteet kulhoihin, kysyimme tuleeko lapsella jotain muuta vielä mieleen, joka kuvastaisi jompaakumpaa tai molempia sukupuolia. Aloitimme kysymisen toiminnallisuuden avulla, koska näin lapsi orientoitui haastattelun aiheeseen ja ymmärsi, mitä kysymyksellä haettiin. Lisäksi tehdessämme näin, loimme lapselle rennomman aloituksen haastatteluun, koska lapsen ei tarvinnut heti keksiä omia vastauksia. Toimimme samalla tavalla kysymyksen “mitä tyttö/poika tykkää tehdä” kohdalla, mutta luonteenpiirteiden sijasta kokosimme pussiin erilaisia toimintoja. Lopuissa kysymyksissä emme käyttäneet toiminnallisuutta tukena, vaan pidimme kysymykset avoimina.

4.2 Aineiston analysointi

4.2.1 Litterointi

Haastattelujen jälkeen nauhoitettu aineisto litteroidaan. Litteroinnilla tarkoitetaan äänitalenteiden purkamista kirjalliseen muotoon eli puhtaaksikirjoitusta. Käytämme tutkimukssessamme peruslitterointia, jossa äänitysten puhe litteroidaan sanatarkasti puhekielellä. Peruslitteroinnissa jätetään pois toistot, täytesanat (esimerkiksi niinku, tota), yksittäiset äännähdykset ja kesken jäävät tavut. Myös kontekstiin liittymätön puhe voidaan jättää harkitusti pois litteroinnista. Myös lasten erilaiset tunneilmaisut (kuten nauru, liikuttumi-

nen yms.) litteroidaan. (Tutkimusaineistojen tiedonhallinnan käsikirja 2015.) Tämä litteroinnin tapa sopii tutkimukseemme, koska jatkamme aineiston analysoimista litteroinnin jälkeen.

Aineiston purkamisessa litterointi on yleisempää kuin pelkkien päätelmien tekeminen suoraan tallenteista. Litteroinnin tarkkuudesta ei ole olemassa selkeitä ohjeita, vaan se riippuu tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta (Hirsjärvi - Hurme 2000: 138-139). Kun haastattelussa kiinnostus kohdistuu enemmän asiasisältöön kuin haastattelijan ja haastateltavan väliseen vuorovaikutussuhteeseen, niin kovin yksityiskohtainen litterointi ei ole tarpeen (Ruusuvuori 2010: 425-426).

4.2.2 Aineiston koodaus ja luokittelu

Koodaus tarkoittaa aineiston tiivistämistä ymmärrettävään muotoon. Tietoja yhdistetään siten, että samaa tarkoittavat asiat yhdistetään samalla koodilla ja samoin sellaiset asiat, joilla on yhteinen tekijä. Koodauksella aineisto siis tiivistetään ja yksinkertaistetaan. Se on välivaihe, joka mahdollistaa analyysin. (Kananen 2014: 104.) Opinnäytetyössämme tiivistämme litteroidun aineiston niin, että huomioimme vain vastaukset. Otamme siis pois kaiken, jolla ei ole merkitystä aineiston analysoinnin kannalta.

Aineiston luokittelu luo pohjan tai kehyksen, jonka varassa aineistoa voidaan myöhemmin tulkita sekä yksinkertaistaa ja tiivistää. Luokiteltaessa tutkittavaa ilmiötä jäsennetään vertailemalla aineiston eri osia toisiinsa. (Hirsjärvi - Hurme 2000: 148.) Luokittelulla tarkoitetaan siis samaa tarkoittavien asioiden tai käsitteiden yhdistämistä (Kananen 2014: 113).

4.2.3 Opinnäytetyömme aineiston analysointi

Aluksi litteroimme aineiston sanatarkasti puhekielelle. Litteroimme myös lasten päänpu-distelut ja nyökyttelyt, sillä aina lapset eivät antaneet sanallista vastausta. Muuten emme huomioineet litteroinnissa ilmeitä tai eleitä. Litteroinnin jälkeen poistimme kaiken epäolennaisen, ja jätimme vain sanatarkat vastaukset. Kokosimme saman sukupuolen ja iän vastaukset allekkain, joka helpotti vastausten analysoimisessa.

Kokosimme lasten vastaukset luonteenpiirteistä ja toiminnoista taulukoihin. Teimme taulukot ikäluokan ja sukupuolen mukaan, jolloin taulukoita tuli yhteensä kahdeksan. Taulukoissa vaakariveissä ovat adjektiivit tai toiminnot, ja pystyriveissä vaihtoehdot ”tyttö”, ”poika” ja ”molemmat”. Merkitsimme vastaukset ”X”:llä, joka kuvasti yhden lapsen vastausta kyseiseen adjektiiviin tai toimintoon. Taulukot selkeyttivät vastausten hahmottamista.

4.3 Haastattelujen eettisyys

Peruskysymykset etiikassa ovat oikeasta ja väärästä, sekä hyvästä ja pahasta. Opinnäytetyön tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka on otettava huomioon prosessin aikana. Yleisesti hyväksytyt tutkimuseettiset periaatteet liittyvät tiedon hankintaan ja opinnäytetyön julkistamiseen. Jokaisen yksittäisen tutkijan vastuulla on tuntea nämä periaatteet ja toimia niiden mukaisesti. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää hyvän tieteellisen käytännön noudattamista tutkimusta tehdessä. (Hirsjärvi - Remes - Sajavaara 2009: 23.)

Tärkeimpinä eettisinä periaatteina ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa mainitaan yleensä informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys (Hirsjärvi - Hurme 2000: 20). Lasta tutkittaessa tulee ottaa huomioon lasten tutkimiseen liittyvät omat erityiskysymykset esimerkiksi tutkimusmetodiikasta. Kun opinnäytetyötä tehdään varhaiskasvatuksen alueella, tulee tekijöiden pohtia erityisiä eettisiä kysymyksiä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Eettiset kysymykset koskevat koko opinnäytetyöprosessia aina kysymyksenasettelusta tulosten julkistamiseen asti. (Ruoppila 1999: 26.)

Koska tutkimuksen kohteena on lapsi, on tutkijan erityisen tärkeä ymmärtää lasta ja kunnioittaa lapsen yksityisyyttä. Lasten tutkimuksen erityispiirre on, että se kohdistuu lapsiin, joita on suojeltava kaikilta mahdollisilta haittatekijöiltä, jotka tutkimuksesta saattaa seurata. Lapsen terveen kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen ja ylläpitäminen on lapsiin suuntautuvien tutkimusten ylin ja tärkein ohje. Lapset ovat fyysisesti ja psyykkisesti heikompia kuin aikuiset, eikä heillä ole niin paljon tietoja ja kokemuksia. Siksi aikuisilla on velvollisuuksia lapsia kohtaan ja tutkijan tehtävä on harkita millaisia tutkimuksia lapsien kanssa voidaan tehdä, sekä milloin on aikuisten velvollisuus tehdä päätöksiä lasten puolesta. Käsitys lapsen kyvyttömyydestä tehdä päätöksiä ja antaa luotettavia tietoja itsestään ja elämästään on johtanut siihen, että päätös lapsen osallistumisesta tutkimukseen tulee olla heidän huoltajillaan. (Ruoppila 1999: 26-29.)

Aineistoa käsitellessä pidetään huolta eettisistä käytännöistä. Koko litteroitu aineisto anonymisoidaan, eli kaikki tunnistetiedot poistetaan, jos sellaisia on. Suoria tunnistetietoja ovat esimerkiksi haastateltavan nimi, tarkat yhteystiedot sekä syntymäaika. (Kuula - Tiitinen 2010: 452.)

5 Opinnäytetyön tutkimustulokset

5.1 5-vuotiaiden tyttöjen tulokset

Selvittäessämme vastausta kysymykseen “mitä tarkoittaa tyttö/poika ja eroavatko he jotenkin toisistaan” tytöillä ilmeni vastauksissaan sekä fyysisiä että ulkoisia ominaisuuksia. 5-vuotiaiden tyttöjen mielestä tytöillä on letit ja mekko, ja he ovat kauniita. Pojilla taas ei ole lettejä, eikä mekkoa ja he ovat komeita. Tytöt ja pojat eroavat toisistaan ulkonäön perusteella: pojilla ei ole ripsiä, mutta tytöillä on. Pojilla on myös parta ja pippeli. He voivat pissata kaukaa vessanpönttöön, kun taas tyttöjen pitää istua vessassa. Tytöt ja pojat eroavat myös vaatetuksen perusteella, sillä 5-vuotiaiden tyttöjen mielestä tytöt eivät voi käyttää poikien vaatteita.

Kysyessämme “millaisia luonteenpiirteitä tytöllä/pojalla on” käytimme tukenamme valitsemiamme kymmentä adjektiivia, jotka lapsi sai yhdistää tyttöön, poikaan tai molempiin. Taulukossa on allekkain käyttämämme adjektiivit, ja vastaukset on merkitty “X”:llä. X tarkoittaa yhden lapsen vastausta.

Taulukko 1. 5-vuotiaiden tyttöjen vastaukset: adjektiivit

	TYTTÖ	POIKA	MOLEMMAT
AVULIAS	X	XX	
HAUSKA	X	X	X
PUHELIAS	X	XX	
KILTTI	XX		X
ÄÄNEKÄS		X	XX
VILLI	X	XX	
ILKEÄ		XX	X
RIEHAKAS	X	X	X
REIPAS	X		XX
HILJAINEN	X	X	X

Kysyessämme “mitä poika/tyttö tekee”, käytimme tukenamme valitsemiamme kymmentä tekemistä kuvaavaa sanaa, jotka lapsi sai yhdistää tyttöön, poikaan tai molempiin. Taulukossa on allekkain käyttämämme tekemistä kuvaavat sanat, ja vastaukset on merkitty “X”:llä.

Taulukko 2. 5-vuotiaiden tyttöjen vastaukset: tekemistä kuvaavat sanat

	TYTTÖ	POIKA	MOLEMMAT
JUOKSEMINEN	X	X	X
LAULAMINEN	XX		X
RAKENTELU		XX	X
KIIPEILY	X		XX
PIIRTÄMINEN	X		XX
KOTILEIKKI	XX		X
PAINIMINEN		XXX	
TANSSIMINEN	X		XX
SIIVOAMINEN	XX		X
HIPPA			XXX

Kenelläkään 5-vuotiaista tytöistä ei tullut mitään mieleen kysyessämme asioita, joita tytöt haluaisivat tehdä, mutta eivät saa. Kun taas kysyimme asioita, joita pojat haluaisivat tehdä, mutta eivät saa, tytöt vastasivat pelaaminen ja painiminen. Kaikkien tyttöjen mielestä kaikki lapset saavat olla tasapuolisesti leikeissä mukana. Tyttöjen leikeiksi tytöt nimesivät kotileikin, prinsessaleikin, kissaleikin ja eläinpäiväkodin. Poikien leikkejä olivat Playstation-pelit, Harry Potter -leikit, Hobitti-leikit ja rakentelu.

Kysyessämme, saavatko kaikki leikkiä tasapuolisesti kaikilla leluilla, yksi vastasi ei, toinen kyllä ja kolmas ei osannut vastata. Tyttöjen leluja on 5-vuotiaiden tyttöjen mielestä kissat ja koirat, nuket ja petshopit, kun taas poikien leluja ovat koirat, leikkimiekat ja ritarit. Kaikki haastattelemamme 5-vuotiaat tytöt olivat sitä mieltä, että päiväkodin aikuiset eivät ohjaa, millä leluilla täytyisi leikkiä, tai mitä pitäisi leikkiä.

5.2 6-vuotiaiden tyttöjen tulokset

Selvittäessämme vastauksia kysymykseen “mitä tarkoittaa tyttö/poika ja eroavatko ne jotenkin toisistaan, ilmeni 6-vuotiailla tytöillä hyvin samanlaisia vastauksia keskenään. Tyttöä selittäessä yksi tyttö vastasi, että tyttö on tyttö ja loput kaksi eivät osanneet vastata kysymykseen. Kun taas pyysimme selittämään mitä tarkoittaa poika, niin kukaan kolmesta tytöstä ei osannut vastata kysymykseen. Tyttöjen ja poikien eroja kysyttäessä vastauksia tuli kattavammin. Tytöillä tuli esille käyttäytymiseen liittyviä eroavaisuuksia, joita olivat, että tytöt ovat rauhallisempia kuin pojat, ja pojat riehuvat kun taas tytöt ei. Ulkonäköön liittyviä eroavaisuuksista nousi esille hiukset, eli pojilla on lyhyet hiukset ja tytöillä pitkät, sekä pojat eivät voi käyttää pinkkejä ja violetteja vaatteita niin kuin tytöt voivat.

Taulukko 3. 6-vuotiaiden tyttöjen vastaukset: adjektiivit

	TYTTÖ	POIKA	MOLEMMAT
AVULIAS	XXX		
HAUSKA			XXX
PUHELIAS			XXX
KILTTI			XXX
ÄÄNEKÄS		X	XX
VILLI		X	XX
ILKEÄ		X	XX
RIEHAKAS		XX	X
REIPAS	X		XX
HILJAINEN	XX		X

Taulukko 4. 6-vuotiaiden tyttöjen vastaukset: tekemistä kuvaavat sanat

	TYTTÖ	POIKA	MOLEMMAT
JUOKSEMINEN		X	XX
LAULAMINEN	X		XX
RAKENTELU		XX	X
KIIPEILY			XXX
PIIRTÄMINEN			XXX
KOTILEIKKI	XXX		
PAINIMINEN		XXX	
TANSSIMINEN	XX		X
SIIVOAMINEN	XX		X
HIPPA		X	XX

Kysyessämme vastauksia kysymykseen “asioita, joita tytöt haluaisivat tehdä mutta eivät saa”, kahdelle haastatelluista ei tullut mitään mieleen. Yksi vastasi päiväkodin aikuisten joskus kieltävän menemästä esimerkiksi kotileikkiin, jos siellä on jo liikaa leikkijöitä. Asioita, joita pojat eivät saa tehdä on juokseminen sisällä, mutta kysyessämme saako tytöt luvan juosta sisällä, niin vastaus oli että se kielletään tytöiltäkin. Kaikkien tyttöjen mielestä kaikki saavat olla tasapuolisesti leikeissä mukana. Tyttöjen omiksi leikeiksi nimettiin Barbie-leikit ja poikien omiksi leikeiksi ritari- ja linnaleikit sekä autoleikit.

Kaikki tytöt olivat sitä mieltä, että kaikki saavat käyttää tasapuolisesti kaikkia päiväkodin leluja leikkeihin. Tyttöjen omiksi leluiksi kuitenkin nimettiin Barbiet ja poikien omiksi leluiksi ritarit. Kaikkien tyttöjen mukaan päiväkodin aikuiset eivät ohjaa millä leluilla lasten tulisi leikkiä, mutta lapsen kysyessä he antavat jonkin vaihtoehdon. Päiväkodin aikuiset eivät myöskään ohjaa mihin leikkiin lapsen pitäisi mennä.

5.3 5-vuotiaiden poikien tulokset

Kysyessämme 5-vuotiailta pojilta “mitä tarkoittaa tyttö”, kaksi ei osannut vastata. Kolmannen mielestä tytöt ovat tyttöjä, joskus ilkeitä ja joskus kilttejä. Kun taas pyysimme selittämään, mitä tarkoittaa poika, vastaukseksi saimme, että pojat ovat ärhäköitä. Hekin ovat joskus kilttejä, joskus ilkeitä. Pojat joskus riehuvat ja joskus ovat nätisti. Yksi pojista vastasi, että “poika on poika”. Viisivuotiaiden mielestä tytöt ja pojat eroavat etenkin ulkonäön ja pukeutumisen perusteella. Pojat ja tytöt pukeutuvat erilailla, eikä tytöillä voi olla poikien vaatteita tai pojilla tyttöjen vaatteita. Tytöt pukeutuvat mekkoihin, joihin pojat eivät pukeudu. Yleensä tytöillä on pitkä tukka ja pojilla lyhyt tukka. Yhden pojan mielestä tytöllä ei voi olla lyhyitä hiuksia, kun taas toisen pojan mielestä tytöillä ja pojilla voi olla samanlaiset hiukset.

Pojat toivat esille myös tekemiseen liittyviä eroja. Pojat ja tytöt tekevät eri asioita, mutta ei tule mieleen mitä. Yhden pojan mielestä tytöt ja pojat voivat tehdä joskus samojakin asioita. He käyttäytyvät samalla tavalla ja voivat leikkiä samoja leikkejä.

Taulukko 5. 5-vuotiaiden poikien vastaukset: adjektiivit

	TYTTÖ	POIKA	MOLEMMAT
AVULIAS	X		XX
HAUSKA			XXX
PUHELIAS	XX	X	
KILTTI	X		XX
ÄÄNEKÄS		XX	X
VILLI		XX	X
ILKEÄ		X	XX
RIEHAKAS		XX	X
REIPAS			XXX
HILJAINEN		X	XX

Taulukko 6. 5-vuotiaiden poikien vastaukset: tekemistä kuvaavat sanat

	TYTTÖ	POIKA	MOLEMMAT
JUOKSEMINEN		X	XX
LAULAMINEN	X	X	X
RAKENTELU		X	XX
KIIPEILY			XXX
PIIRTÄMINEN	X		XX
KOTILEIKKI	X		XX
PAINIMINEN		XXX	
TANSSIMINEN	XX	X	
SIIVOAMINEN			XXX
HIPPA			XXX

Kenellekään pojista ei tullut mieleen asioita, joita tytöt haluaisivat tehdä, mutta eivät saa. Pojat haluaisivat pelata elektroniikkapelejä ja pitää diskon, mutta niihin he eivät saa lupaa. Kaikkien 5-vuotiaiden poikien mielestä kaikki saavat olla tasapuolisesti leikeissä mukana. Kahden pojan mielestä ei ole mitään tyttöjen leikkejä, kun taas yhden pojan mielestä niitä on, mutta hänelle ei tule mieleen yhtään esimerkkiä. Kahdelle pojalle ei myöskään tule mieleen yhtään poikien leikkiä. Yhden mielestä polttopallo on poikien leikki.

Kaikki pojat olivat sitä mieltä, että kaikki saavat leikkiä tasapuolisesti kaikilla leluilla. Kenenkään mielestä ei ole tyttöjen leluja eikä myöskään poikien leluja. Yhden pojan mielestä päiväkodin aikuiset ohjaavat, millä leluilla täytyy leikkiä, muiden mielestä he eivät ohjaa. Yksi vastasi myös, että joskus aikuiset ohjaavat, mitä pitää leikkiä, mutta kahden muun mielestä leikin saa itse päättää.

5.4 6-vuotiaiden poikien tulokset

6-vuotiailta pojilta kysyttäessä “mitä tarkoittaa tyttö” vain yksi pojista osasi antaa kysymykseen vastauksen: ihminen. Sama vastaus eli ihminen tuli, kun kysyimme “mitä tarkoittaa poika” ja sen lisäksi toinen poika antoi vastaukseen, että pojat rakentelevat. Tyttöjen ja poikien eroavaisuuksista kysyttäessä kaikilta pojilta tuli vastaukseksi, että tytöillä on pidempi tukka kuin pojilla. Tytöt ovat myös siistimpiä syömään kuin pojat ja yhden pojan mukaan “tytöt pukeutuu prinsessoiksi ja pojat ninjoiksi”.

Taulukko 7. 6-vuotiaiden poikien vastaukset: adjektiivit

	TYTTÖ	POIKA	MOLEMMAT
AVULIAS			XXX
HAUSKA		X	XX
PUHELIAS		XX	X
KILTTI	X		XX
ÄÄNEKÄS			XXX
VILLI	X	X	X
ILKEÄ		X	XX
RIEHAKAS		XXX	
REIPAS			XXX
HILJAINEN	XX	X	

Taulukko 8. 6-vuotiaiden poikien vastaukset: tekemistä kuvaavat sanat

	TYTTÖ	POIKA	MOLEMMAT
JUOKSEMINEN		XX	X
LAULAMINEN	XX		X
RAKENTELU		XXX	
KIIPEILY		X	XX
PIIRTÄMINEN	X	X	X
KOTILEIKKI	XXX		
PAINIMINEN		XXX	
TANSSIMINEN	XX		X
SIIVOAMINEN	X	X	X
HIPPA		X	XX

6-vuotiaiden poikien mielestä ei ole mitään asioita, joita tytöt haluaisivat tehdä, mutta eivät saa. Kun taas kysyimme saman kysymyksen koskien poikia, niin yksi vastasi, että eivät pojat saa pelata pallopelejä sisällä. Kaikki pojat olivat samaa mieltä siitä, että kaikki päiväkodin lapset saavat olla tasapuolisesti leikeissä mukana. Tyttöjen leikeiksi kaikki pojat sanoivat pelkästään kotileikin, kun taas poikien leikeiksi mainittiin legoleikit ja muotopalaleikit.

Poikien mielestä kaikki lapset saavat leikkiä päiväkodin kaikilla leluilla ja tyttöjen omiksi leluiksi mainittiin Barbiet. Poikien omia leluja ei ole. Päiväkodin aikuiset eivät ohjaa, millä leluilla lasten pitäisi leikkiä, eivätkä myöskään mitä lasten pitäisi leikkiä.

6 Johtopäätökset

6.1 Vastaukset sukupuolen mukaan

6.1.1 5-vuotiaiden tyttöjen ja poikien vastaukset

Sekä pojat että tytöt toivat esille erityisesti ulkonäköön liittyviä eroavaisuuksia. Molempien vastauksissa tuli ilmi vaatetukseen ja hiuksiin liittyviä ominaisuuksia. Pojat nostivat esille myös käyttäytymiseen liittyviä eroavaisuuksia, kun taas tytöillä eroavaisuudet liittyivät vain ulkonäköön.

Haastattelija: Mites tota.. Tuleeks sul viel jotain mielee et minkälaisia tytöt vois olla? Minkälaisia ne tytöt on?
 Poika 5v: No ei tuu mitään mieleen.
 Haastattelija: Okei, no minkälaisia pojat on?
 Tuleeks viel jotain mieleen?
 Poika 5v: No niinku.. Niinku ärhäkkä.
 Haastattelija: Ärhäkkä. Okei.

Adjektiiveja verrattaessa pojat olivat enemmän yhtä mieltä kuin tytöt, esimerkiksi hauska ja reipas olivat poikien vastauksissa yksimielisesti molempien ominaisuuksia, kun taas tytöillä hauska jakoi vastaukset kaikkiin vaihtoehtoihin (tyttö, poika, molemmat) ja reippaan kohdalla yksi vastasi tyttö ja loput kaksi vastasivat sen olevan molempien piirre. Pojat mielsivät adjektiivit vastauksissa useammin molempien piirteiksi, kun taas tytöt vastasivat useammin joko poika tai tyttö.

Kaikki tytöt ja pojat olivat sitä mieltä, että painiminen on ainoastaan poikien tekemistä ja hippa molempien. Lisäksi kaikki pojat vastasivat, että siivoaminen ja kiipeily on molempien tekemistä, kun taas tyttöjen vastaukset jakaantuivat vastausvaihtoehtojen ”tyttö” ja ”molemmat” kesken. Kukaan pojista eikä tytöistä mieltänyt rakentelua tyttöjen leikiksi, eikä kotileikkiä poikien leikiksi.

Sekä tytöt että pojat olivat sitä mieltä, että kaikki saavat olla tasapuolisesti leikeissä mukana. Lapset ovatkin usein avarakatseisempia kuin aikuiset havainnoidessaan ympäristöään (Ylitapio-Mäntylä 2012: 26), ja tämä myös varmasti vaikuttaa siihen, minkä takia lapsien mielestä kaikki saavat osallistua leikkiin. Kenelläkään vastaajista ei tullut mieleen mitään asiaa, jota tytöt haluaisivat tehdä, mutta eivät saa lupaa. Kysyessämme asioita joita pojat haluaisivat tehdä, mutta eivät saa, sekä tytöt että pojat keksivät vastauksia.

Poikien mielestä kaikki saavat leikkiä tasapuolisesti kaikilla leluilla, kun taas tyttöillä mielipiteet jakautuivat. Tytöt nimesivät poikien ja tyttöjen leluja ja leikkejä, kun taas poikien mielestä sellaisia ei ole.

6.1.2 6-vuotiaiden tyttöjen ja poikien vastaukset

6-vuotiaiden vastauksissa nousi esille erityisesti käyttäytymiseen liittyviä eroavaisuuksia tyttöjen ja poikien välillä. Kukaan 6-vuotiasta ei osannut vastata konkreettisesti mitään kysymykseen ”mitä tarkoittaa tyttö/poika”, paitsi yksi pojista, jonka mukaan poika ja tyttö ovat ihmisiä. 6-vuotiaiden vastauksissa oli myös ulkonäköön liittyviä eroavaisuuksia, jotka koskivat hiusten pituutta ja pukeutumista. Adjektiiveja verrattaessa tyttöjen ja poikien vastaukset erosivat jonkin verran toisistaan. Sekä pojat että tytöt olivat vastanneet moneen kohtaan ”molemmat”. Ainoastaan adjektiivi ”avulias” jakoi täysin mielipiteet: kaikki tytöt olivat sitä mieltä, että avulias kuvaa pelkästään tyttöä, poikien mielestä se kuvaa molempia.

Tekemistä kuvaavien sanojen kohdalla poikien ja tyttöjen vastaukset jakaantuivat melko samalla tavalla. Kaikki 6-vuotiaat olivat sitä mieltä, että kotileikki on tyttöjen leikki ja painiminen poikien juttu. Sekä tyttöjen että poikien mielestä kaikki saavat olla tasapuolisesti leikeissä mukana. 6-vuotiaat pojat olivat yksimielisesti sitä mieltä, että kotileikki on vain tyttöjen leikki, mutta tytöt eivät nostaneet sitä esille. 6-vuotiaiden mukaan päiväkodin aikuiset eivät ohjaa millä leluilla tai mitä lasten pitäisi leikkiä. Tämä luultavasti viestii siitä, että päiväkodissa kasvattajat eivät anna sukupuoleen liitettyjen olettamuksien ohjata päiväkodin toimintaa, niin kuin Suomessa varhaiskasvatuksen tasa-arvoisuutta edistävissä hankkeissa on huomattu Paumon (2014) mukaan. Päiväkodin aikuiset siis toimivat sukupuolisensitiivisesti, eli he tunnistavat herkkyytensä toiminnassaan, joka voisi vaikuttaa siihen, kuinka he suhtautuvat tyttöihin ja poikiin (Kujala – Syrjäläinen 2010: 31).

6.2 Vastaukset iän mukaan

6.2.1 5- ja 6-vuotiaiden tyttöjen vastaukset

5-vuotiaat tytöt nimesivät sukupuolten välisiksi eroavaisuuksiksi ainoastaan ulkonäköön liittyviä asioita, kun taas 6-vuotiaat osasivat jo nimetä myös käyttäytymiseen liittyviä eroavaisuuksia. Adjektiiveja pohdittaessa 5-vuotiaiden tyttöjen vastaukset hajaantuivat

todella paljon. 6-vuotiaat olivat taas keskenään melko samaa mieltä. Tekemistä kuvaavista sanoista ainoastaan painimisesta 5-6 -vuotiaat olivat samaa mieltä: se viittaa poikiin. Myös tekemisiä kuvaavissa sanoissa 5-vuotiaiden vastaukset jakaantuivat keskenään enemmän kuin 6-vuotiaiden.

Kaikki tytöt olivat sitä mieltä, että leikkeihin saa osallistua tasapuolisesti. Sekä 5- että 6-vuotiaat tytöt nostivat esille, että tytöt leikkivät nukeilla ja pojat ritareilla. 6-vuotiaiden mielestä kaikki saavat käyttää tasapuolisesti päiväkodin leluja, mutta 5-vuotiaiden vastaukset jakoivat mielipiteitä. Kaikki tytöt olivat kuitenkin sitä mieltä, että päiväkodin aikuiset eivät ohjaa, millä leluilla pitäisi leikkiä tai mitä pitäisi leikkiä.

6.2.2 5- ja 6-vuotiaiden poikien vastaukset

Sekä 5-vuotiaat että 6-vuotiaat nostivat sukupuolten välisiksi eroavaisuuksiksi niin ulkonäöllisiä kuin myös tekemiseen ja käyttäytymiseen liittyviä asioita. 5-vuotiaiden vastauksissa nousi esille, että tytöt ja pojat käyttäytyvät samalla tavalla ja voivat leikkiä samoja leikkejä, kun taas 6-vuotiaat eivät maininneet mitään sellaista. Adjektiiveja kysyttäessä molemman ikäluokan pojat mielsivät useita adjektiiveja molempien sukupuolten piirteiksi. 5-vuotiaiden vastauksista kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että puhelias on tyttöjen piirre, kun taas 6-vuotiaat mielsivät sen poikien piirteeksi.

Kaikki pojat olivat sitä mieltä, että painiminen on poikien juttu. Kotileikin kohdalla 5-vuotiaista kaksi kolmasosaa mielsivät sen molempien leikiksi, kun taas kaikki 6-vuotiaat olivat vahvasti sitä mieltä, että se on vain tyttöjen leikki:

Haastattelija: Kotileikki?

Poika 6v: Yök yök.

Haastattelija: Etkö tykkää kotileikistä?

Poika 6v: En! Ei kotileikissä oo ikinä poikia!

5-vuotiaat pojat mieltävät usein tekemistä kuvaavan sanan molempien jutuksi, kun taas 6-vuotiaat mieltivät vastauksen tytön ja pojan välillä. Kummallakaan ikäluokalla ei tullut mieleen asioita, joita tytöt haluaisivat tehdä mutta eivät saa, poikien kohdalla taas molemmat ikäluokat keksivät esimerkkejä. 5-vuotiaat eivät tee eroa tyttöjen ja poikien leikkien välille, mutta 6-vuotiaat mainitsivat erikseen tyttöjen ja poikien leikkejä. 5-vuotiaiden mielestä ei myöskään ole erikseen tyttöjen ja poikien leluja. 6-vuotiaat mainitsivat tytöille omia leluja, mutta eivät pojille. Kaikkien mielestä leluilla saa leikkiä tasapuolisesti. 6-

vuotiaiden mielestä päiväkodin aikuiset eivät ohjaa leikkeihin tai millä leluilla pitäisi leikkiä ja 5-vuotiasta vain yhden mielestä aikuiset ohjaavat leluihin ja leikkeihin.

6.3 Muita johtopäätöksiä

Kaikki lapset miettivät vastaukset itsensä kautta, eivätkä niinkään yleisellä tasolla. Viisivuotiaiden vastauksissa tämä näkyi erityisen paljon, esimerkiksi tyttö vastasi ”minä kiipeilen (pojan nimi) kanssa, joten molemmat kiipeilevät”. Kuusivuotiaat ottivat vastauksiinsa myös huomioon oman elinympäristönsä vaikutukset:

Haastattelija: Siivoaminen?

Poika 6v: Ehkä mun äiti siivoo enemmän ku mun isi.

(Laittaa tytön kulhoon)

Haastattelija: Okei.

Poika 6v: Ku isi ei aina kauheesti välitä mis on tota sotkua.

Kuten Hopearuoho-Saajala ja Keskinen (1994: 17-18) kirjoittivat, sukupuoliroolit hahmotuvat vähitellen ja muuttuvat iän myötä, niin ympäristön odotusten kuin paineidenkin vaikutuksesta.

Kuusivuotiailla oli vahvempia ja yhtenevämpiä mielipiteitä, esimerkiksi kotileikki oli vain tyttöjen leikki, kun taas viisivuotiaat mielsivät sen molempien leikiksi. Kysyessämme tyttöjen ja poikien eroavaisuuksia, viisivuotiailta nousi esiin paljon ulkonäköön liittyviä piirteitä, mutta kuusivuotiailla vastauksissa näkyi jo käyttäytymiseen ja luonteenpiirteisiin liittyviä eroja. Vain yksi viisivuotias toi esille genitaaliset erot tyttöjen ja poikien välillä. Luultavasti tämä johtuu siitä, että ns. ”vessasanoja” ei saa sanoa vessan ulkopuolella. Lapsista huomasin, että he olivat jo Kohlbergin asteikon kolmannessa sukupuolipysyvyyden vaiheessa, jolloin he ymmärtävät, että sukupuoli on itsenäinen riippumatta ulkoisista ominaisuuksista (Sammons n.d). Vaikka lapset nostivat paljon ulkonäköön liittyviä eroja, he kuitenkin ymmärsivät, että sukupuoli ei vaihdu ulkoisten ominaisuuksien mukaan.

7 Pohdinta

Lasten vastauksista huomasin, että kyseessä on sukupuolisensitiiviseen kasvatukseen pyrkivä päiväkotiympäristö, sillä kaikkien haastattelemiemme lasten mielestä esimerkiksi kaikki

saavat leikkiä kaikilla leluilla tasapuolisesti. Sekä tytöt että pojat ottavat omiin leikkeihinsä kaikki halukkaat mukaan. Päiväkodissa ei ole järjestelty tiloja siten, että tytöille ja pojille olisi erikseen omia leikkipaikkoja. Myöskään leluja ei olla järjestetty ns. ”tyttöjen leluiksi” ja ”poikien leluiksi”. Lastentarhanopettajat ja lasten vanhemmat olivat erittäin kiinnostuneita opinnäytetyömme aiheesta, mikä edesauttoi haastatteluiden tekemistä.

Huomasimme, kuinka vuoden ikäero vaikutti haastattelutilanteissa, sillä viisivuotiaat olivat paljon ujompia kuin kuusivuotiaat ja nuorempien kanssa piti myös käyttää paljon enemmän aikaa vastausten saamiseen. Toteutimme tutustumiskerran ennen haastattelujen aloittamista sekä viisi- että kuusivuotiaiden ryhmissä. Viisivuotiaiden kohdalla olisi ollut hyödyllisempää, jos olisimme toteuttaneet haastattelut heti tutustumiskerran jälkeen. Aikataulullisista syistä tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista. Nuoremmille täytyi selittää sanojen tarkoitukset ja heillä myös keskittyminen alkoi herpaantumaan nopeammin kuin vanhemmilla. Viisivuotiaat eivät myöskään osanneet perustella vastauksiaan kuten kuusivuotiaat. Kuusivuotiaat sen sijaan olivat kaikki reippaasti heti mukana haastattelussa ja he olivat sanavalmiimpia, ja myös vastaukset tulivat huomattavasti nopeammin kuin viisivuotiailla.

Pyrimme muotoilemaan kysymykset niin, että lasten on ne helppo käsittää. Vastauksia analysoidessamme kuitenkin pohdimme, olivatko jotkut kysymykset liian abstrakteja lapselle ymmärtää. Esimerkiksi kysymyksen ”Onko jotain sellaisia asioita, joita tytöt/pojat haluaisivat tehdä, mutta eivät saa?” kohdalla huomasimme joidenkin lasten vastauksista, että he käsittivät kysymyksen yleisellä tasolla. Tarkoituksenamme oli kysyä, mitä lapsi ei sukupuolensa takia saa tehdä, mutta osa lapsista käsitti kysymyksen esimerkiksi toiminnan häiritsevyyden kannalta. Lasten oli myös hankala ymmärtää kysymystä ”Mitä tarkoittaa poika/tyttö?”, ja jouduimmekin hiukan heitä siinä auttamaan, esimerkiksi kysymällä ”Ovatko tytöt ja pojat samanlaisia?”.

Haastattelut etenivät kaiken kaikkiaan sujuvammin vanhempien lasten kanssa. Koko haastattelutilanne vaikutti meidän mielestämme luontevammalta kuusivuotiaiden kanssa, ja he näyttivät pitävän haastattelutilanteesta. Valmiista luonteenpiirre -ja teke-misvaihtoehdoista oli selvästi apua lapsille. Ne mielestämme auttoivat lapsia orientoitumaan aiheeseen, ja ymmärtämään, mistä haastattelussa oli kyse. Varsinkin kuvat auttoivat mielestämme lapsia hahmottamaan kulhot ja eri vaihtoehdot. Erityisesti viisivuotiaille haastattelutilanne oli myös hyvä oppimistilanne vieraiden aikuisten kanssa toimimisesta sekä uusien sanojen ymmärtämisessä.

Yhteiskunnassamme stereotyyppisesti ajatellaan, että tytöt ovat kiltimpiä ja rauhallisempia, kun taas pojat villimpiä ja riehakkaampia. Lapset eivät kuitenkaan ajatelleet näin stereotyyppisesti, vaan vastaukset jakaantuivat kaikkien vastausvaihtoehtojen kesken, paitsi ”kiltin” kohdalla; kukaan lapsista ei mieltänyt adjektiivia ”kiltti” ainoastaan pojan piirteeksi. Mielestämme oli mielenkiintoista huomata, että kuusivuotiaat ajattelivat jo hie-
man stereotyyppisemmin adjektiiveja ja tekemisiä vertailtaessa kuin viisivuotiaat. Uskomme, että mitä vanhemmaksi lapset kasvavat, sitä vahvemmin ympäristön stereotyyppinen jaottelu sukupuolten välillä vaikuttaa lasten mielipiteisiin ja ajatuksiin. Pohdimmekin, kuinka kiinnostavaa olisi ollut haastatella päiväkotikäisiä ja ala-asteikäisiä ja verrata heidän vastauksiaan toisiinsa, kun ikäeroa on enemmän.

Koska haastattelimme vain yhden päiväkodin lapsia, tuloksia ei voi yleistää muihin saman ikäisiin lapsiin ja päiväkoteihin. Koemme kuitenkin, että tuloksista on hyötyä tälle päiväkodille. Tulokset osoittivat, että lapset saavat leikkiä millä leluilla ja mitä leikkiä he tahtovat, eivätkä aikuiset ohjaa heitä tiettyihin leikkeihin tai leluihin. Lapset myös kokevat, että kaikki saavat osallistua tasapuolisesti leikkeihin, eikä ketään syrjitä sukupuolen perusteella. Haastatteluissa kävi ilmi, että pojat suostuvat ottamaan tyttöjä omiin leikkeihinsä ja päinvastoin. Useat lapset kuitenkin sanoivat, että vastakkainen sukupuoli ei yleensä tahdo tulla heidän leikkeihinsä mukaan, vaikka he saisivat osallistua.

Tuloksista huomasimme, että päiväkodissa pyritään sukupuolisensitiiviseen kasvatukseen, joka edistää myös sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tätä päiväkodin aikuisten on hyvä jatkaa. Sukupuolisensitiivinen kasvatusto voi auttaa lapsia kohtelemaan leikkitovereita tasa-arvoisesti. Oli mielenkiintoista kuitenkin huomata, että vaikka päiväkodissa pyritään sukupuolisensitiiviseen kasvatukseen, lapset kuitenkin ajattelivat vahvasti, että kotileikki on tyttöjen leikki ja painiminen liitetään poikiin. Tämä voisi johtua esimerkiksi siitä, että lasten kotona luultavasti kotiaskareet hoitaa usein äiti. Lapset saattavat taas liittää painin poikiin sen takia, että esimerkiksi lasten tv-ohjelmissa poikahahmot ovat juuri niitä, jotka taistelevat ja riehuvat keskenään.

Mielestämme opinnäytetyöllämme on myös laajempi merkitys yhteiskunnassamme, sillä huomioimme lasten ajatukset ja mielipiteet. Koska aiheenamme oli sukupuolisensitiivinen kasvatusto, joka kohdistuu lapsiin, heidän äänensä on tärkeä tuoda esille. Valitettavan usein meidän mielestämme aikuiset eivät kysy suoraan lapsilta, mitä he esimerkiksi ha-

luaisivat tehdä tai mistä he pitävät, vaan tekevät olettamuksia lapsen sukupuoleen liitetävien stereotyyppisten käsitysten mukaan. Aikuiset saattavat usein vähätellä lasten älykkyyttä, eivätkä he välttämättä tiedosta, kuinka paljon lapset ymmärtävät erilaisuutta.

Lähteet

Ahonen, Timo - Lyytinen, Heikki - Lyytinen, Paula - Nurmi, Jari Erik - Pulkkinen, Lea - Ruoppila, Isto 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Juva: Ps-kustannus.

Alasuutari, Maarit 2005. Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa? Teoksessa Ruusuvuori, Johanna - Tiittula, Liisa(toim.): Haastattelu - tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus.

Beal, Carol R 1994. Boys and girls: The development of gender roles. New York: McGraw-Hill, Inc.

Cacciatore, Raisa 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin - Opas vanhemmille. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Cacciatore, Raisa - Korteniemi-Poikela, Erja 2000. Vauvasta naperoiseksi - pienten lasten seksuaaliterveydestä. Väestöliitto.

Eskola, Jari - Vastamäki, Jaana 2015. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Valli, Raine - Aaltola, Juhani (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: Ps-kustannus.

Helsingin sanomat 2014. Antti Majander: Sukupuolineutraali hen-pronominin virallistetaan Ruotsissa. Helsingin Sanomat 29.7. Kulttuuri.

Hirsjärvi, Sirkka — Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka - Remes, Pirkko - Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Huuska, Maarit 2014. Sukupuolen moninaisuus. Helsinki: SETA Ry.
Hopearuoho-Saajala, Kristiina - Keskinen, Soili 1994. Pojat päivähoitossa. Varhaiskasvatus. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kananen, Jorma 2014: Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä - Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppinen, Silja - Romunen, Sari 1997. Lasten sukupuoliroolit. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 28: 3, 5. artikkeli. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kirmanen, Tiina 1999. Haastattelu lapsen ja aikuisen kohtaamisena- kokemuksia lasten pelkojen tutkimuksesta. Teoksessa Ruoppila, Isto - Hujala, Eeva - Karila, Kirsti - Kinos, Jarmo - Niiranen, Pirkko - Ojala, Mikko (toim.): Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Gummerus. 194-215.

Kujala, Tiina - Syrjäläinen, Eija 2010. Sukupuolitietoinen tasa-arvokasvatus - vaiettu aihe opettajankoulutuksessa ja koulun arjessa. Teoksessa Ikävalko, Elina - Palmu, Tarja - Suortamo, Markku - Tainio, Liisa - Tani, Sirpa (toim.): Sukupuoli ja tasa-arvo koulussa. Juva: WS Bookwell Oy. 25-40.

Kuula, Arja - Tiitinen, Sanni 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna - Nikander, Pirjo - Hyvärinen, Matti (toim.): Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 446-459.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986. Annettu Helsingissä 1.1.1986.

Papunet 2015: Verkkodokumentti <<http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/luokka/ih-miset-muut?&page=7>> Luettu 15.12.2015.

Paumo, Milla 2014. Sukupuolisensitiivinen kasvatus - kohtaammeko lapset tasa-arvoisesti? Verkkodokumentti <http://www.vanhempainliitto.fi/ajankohtaista/blogivieraat/37/sukupuolisensitiivinen_kasvatus_-_kohtaammeko_lapset_tasa-arvoisesti> Luettu 1.9.2015.

Parre, Marjatta 1994. Lapsen kielenkehityksen komponenteista, häiriöistä ja diagnosoinnista. Teoksessa Iivonen, Antti (toim.) - Lieko, Anneli (toim.) - Korpilahti, Pirjo (toim.): Lapsen normaali ja poikkeava kielen kehitys. Vaasa: Ykkös-Offset Oy. 206-226.

Reisby, Kirsten 1998. Sukupuoliherkkä pedagogiikka. Teoksessa Arnesen, Anne-Lise (päätoim.): Eroja ja yhtäläisyyksiä - Sukupuoli pedagogisessa ajattelussa ja käytännössä. Helsinki: Yliopistopaino. 15-34.

Ritkala, Marjo - Ojanen, Tuija - Sivén, Tuula - Vihunen, Riitta - Vilén, Marika 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ruoppila, Isto 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Ruoppila, Isto - Hujala, Eeva - Karila, Kirsti - Kinos, Jarmo - Niiranen, Pirkko - Ojala, Mikko (toim.): Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Gummerus. 26-49.

Ruusuvuori, Johanna - Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna - Tiittula, Liisa (toim.): Haastattelu - tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus. 22-56.

Ruusuvuori, Johanna 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna - Nikander, Pirjo - Hyvärinen, Matti (toim.): Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 424-431.

Sammons, Aidan n.d. Gender: cognitive theory. Verkkodokumentti. <http://www.psychotron.org.uk/newResources/developmental/AS_AQB_gender_CognitiveBasics.pdf> Luettu 3.5.2015.

Tasa-arvoinen varhaiskasvatus n.d. Hanke. Verkkodokumentti <<http://www.tasa-arvoinevarhaiskasvatus.fi/hanke/>> Luettu 3.9.2015.

Tutkimusaineistojen tiedonhallinnan käsikirja 2015. Verkkodokumentti. <<http://www.fsd.uta.fi/tiedonhallinta/osa6.html>>. Luettu 4.5.2015.

Varhaiskasvatuslaki 36/1973. Annettu Helsingissä 19.1.1973.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Helsinki: Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56.

Vilka, Hanna 2010. Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen. Juva: Bookwell Oy. Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014.

Ylitapio-Mäntylä, Outi 2011. Kasvatuksen sukupuolistavia käytäntöjä päiväkodissa. Teoksessa Hujala, Eeva - Turja, Leena (toim.): Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy. 274-286.

Ylitapio-Mäntylä, Outi 2012. Sukupuolittuneet käytännöt varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ylitapio-Mäntylä, Outi (toim.): Villit ja kiltit - Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille. Juva: Ps-kustannus. 15-29.

Ylitapio-Mäntylä, Outi 2012. Sukupuolisensitiivinen varhaiskasvatuspedagogiikka. Teoksessa Ylitapio-Mäntylä, Outi (toim.): Villit ja kiltit - Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille. Juva: Ps-kustannus. 177-188.

Lupahakemus vanhemmille

Hei vanhemmat!

Olemme ammattikorkeakoulu Metropolian viimeisen vuoden sosionomi-opiskelijoita ja toteutamme opinnäytetyömme päiväkotia (X:ssä). Opinnäytetyömme aiheena on ”Lasten ajatuksia sukupuolista ja sukupuolirooleista” ja tarkoituksenamme on haastatella 5-6 -vuotiaita lapsia ja selvittää vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä tarkoittaa sukupuoli?
- Millaisia luonteenpiirteitä tytöillä/pojilla on?
- Mitä poika/tyttö tykkää tehdä?
- Mitä poika/tyttö haluaisi tehdä, mutta ei saa?
- Kokeeko lapsi, että joissain tilanteissa oma/vastakkainen sukupuoli saa erivapauksia? (esim. leikkitilanteissa, välineissä ym.)
-

Käytämme sellaisia sanamuotoja ja tulemme muotoilemaan kysymykset niin, että lapsen on helppo ymmärtää ne. Pyrimme luomaan haastattelun keskustelunomaiseksi ja luontevaksi tilanteeksi lapselle. Käytämme haastattelussa kuvia apuna, jotka mahdollistavat myös toiminnallisuuden haastattelussa.

Opinnäytetyöllämme pyrimme tuomaan lapsen äänen kuuluviin, joka tuo kasvattajille uutta tietoa ja auttaa heitä toteuttamaan sukupuolisensitiivisempää kasvatusta. Sukupuolisensitiivisellä kasvatuksella tarkoitetaan sellaista kasvatusta, jossa pyritään ottamaan erityisesti huomioon sukupuoliin liittyvät käsitykset ja stereotypiat. Sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa lapselle esimerkiksi valitaan leikkiväline sen mukaan, mitä taitoja ne lapsen käytössä kehittävät, eikä lapsen sukupuolen mukaan. Haastattelu voi olla lapselle hyvä ja turvallinen ympäristö opetella sosiaalisia vuorovaikutustaitoja vieraan aikuisen seurassa. Kasvattajat ja vanhemmat voivat osallistua haastattelutilanteeseen, jos tarve niin vaatii. Haastattelut toteutetaan päiväkodissa sovituina aamupäivinä. Tulemme ennen haastatteluja tutustumaan ryhmään, joten emme ole lapsille täysin vieraita kasvoja. Emme kerää opinnäytetyöhömme henkilötietoja tai muita tunnistetietoja. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti eikä sitä luovuteta ulkopuolisille. Aineisto tuhoetaan opinnäytetyön julkaisun jälkeen.

Toivomme, että tämä opinnäytetyö herätti mielenkiintonne ja annatte suostumuksenne lapsenne osallistumiselle haastatteluun.

Ystävällisin terveisin,

Minna Tevilin ja Jenni Reini

Annan suostumukseni lapseni haastatteluun:

Lapsen nimi:

Päivämäärä:

Vanhemman allekirjoitus ja nimenselvennys

Haastattelurunko

1. Millaisia luonteenpiirteitä tytöillä/pojilla on?

- Minkälaisia tytöt ovat?
- Minkälaisia pojat ovat?
- (Otetaan esiin kulhot. Otetaan esille pussi, joka sisältää eri luonteenpiirteitä.)
  - LUONTEENPIIRTEET:
    - Kiltti, villi, hauska, ilkeä jne.
- Sanoisitko, että (luonteenpiirre) kuvailee tyttöä, poikaa tai molempia?
- Miksi?

2. Mitä poika/tyttö tekee?

- Millaisia juttuja tytöt tykkää tehdä?
- Millaisia juttuja pojat tykkää tehdä?
- (Otetaan esiin kulhot. Otetaan esille pussi, joka sisältää eri toimintoja.)
  - TOIMINNOT:
    - Piirtäminen, kiipeily, rakentelu, tanssiminen jne.
- Sanoisitko, että tyttö, poika vai molemmat tykkäisivät (toiminto)?
- Miksi?

3. Mitä poika/tyttö haluaisi tehdä, mutta ei saa?

- Onko jotain sellaisia asioita, joita tytöt/pojat haluaisivat tehdä, mutta eivät saa?
- Saako kaikki olla tasapuolisesti eri leikeissä mukana?
- Onko tytöillä omia leikkejä? (saako pojat mennä mukaan)
- Onko pojilla omia leikkejä? (saako tytöt mennä mukaan)

4. Kokeeko lapsi, että joissain tilanteissa oma/vastakkainen sukupuoli saa erivapauksia?

- Saako kaikki käyttää tasapuolisesti leluja?
- Onko tytöille omia leluja?
- Onko pojille omia leluja?
- Sanovatko päiväkodin aikuiset millä leluilla pitäisi leikkiä?
- Sanovatko päiväkodin aikuiset mitä pitäisi leikkiä?

5. Eroavatko sukupuolet toisistaan?

- Mitä tarkoittaa tyttö? (Jos sinun pitäisi selittää esim 3-vuotiaalle, miten selittäisit.)
- Mitä tarkoittaa poika? (Jos sinun pitäisi selittää esim 3-vuotiaalle, miten selittäisit.)
- Onko tytöt ja pojat jollain tavalla erilaisia?